

A Freud-pályaudvar

— amit a vonatokról tudni lehet

PREHISTORIKUM (amikor a tér és az idő még majdnem egybefolyt önmagával és egy hegyipatak vizével)

Nos, képzeljünk el egy hidat, a XVIII. század végén vagyunk, mediterrán vidéken, a hegyek között. Tűz a nap. A híd hamisítatlan köhíd egy patak fölött, íve olyannyira jelentős, hogy két utazó a híd két végén állva nem is látja egymást. De rögtön észreveszik azt az embert, aki a híd legmagasabb pontján, a kőkorlátan üldögél; s ha tekintetének irányába elnéznek ők is, rájöhetnek, hogy emberük a völgy északi bejáratát figyelni merően. Lábával többnyire kifelé lógázik, de az áradásos időkben, ha a zúgó víz megzavarja, átül a hátsó padkára és befelé fordul. Helyét mindazonáltal nem szívesen hagyja el, főként a déli órákban nem, mert azután képtelen visszautlni a felforrósodott kövekre. Ha már sokadszor látod arrajártadban, egyszer azért odahajolsz hozzá és megkérdezed, ugyan miért ül jobbára háttal az áthaladó forgalomnak, a messzeségre révedve; mire ő így válaszol: „Várom a vasutat”.

MAGAMAGÁT (Talán túlságosan messziről közelít magához és csakis magához; az éleket előkapkodja, ám azonnal félre is lök mindenkit, ki útjába kerül, mert dédapja válláról felénk integetve minél előbb részt kíván történéseinkből. Miután erre *sort* kerít, a dolgokat lebegni hagyja, elgondolkozik, és a következő fejezetben részletezni indul.)

A családi emlékezet számon tart egy nagytermészetű szépapát, ki — tehetséges paraszt-ember lévén — a vásároknál mindig jó vásárt csinált, de haza már rendszerint pénz nélkül érkezett, mivel még visszaindulása előtt elmulatta. Az egyik fia kertész lett (ükapám) — akinek aztán hét fia született és egy lánya; e lány felnövekedvén Pestre költözött, és a családi emlékezet innentől kezdve sorsáról nem akar tudni. Egyszer aztán a fiútestvérek is összeveszttek — talán éppen apjuk temetésén —, de az ellenségeskedés szokványos keretek között maradt, melyet mi sem bizonyít jobban, minthogy egy Pál nevű, szocialista érzelmű testvért a kommün után a szomszédos utcában lévő laktanyában addig vertek, míg Antal dédapám nagylelkűen ki nem hozta. Ez azonban dédapám életének már nyugodtabb, mondhatnánk érett periódusának a története, a városban.

Szülöfalujából, Szelestéről, először a katonaság jóvoltából került el. A komáromi huszároknál szolgált, addig mindenesetre keményen, míg — általában, és különös tekintettel minden huszár egy bizonyos testrészére — be nem törték. (Vessünk egy pillantást egy tisztként szolgáló harmadik testvér fényképére, ki — apám szerint —: *gyilkos tekintetű, gyilkos természetű* embernek mutatkozik.) Dédapámat később felcseriskolába küldték, tanuljon állatorvosnak, ám ő hazajött.

Az inasévek után vasúti kazánkovács lett. Kistermetű, szikár ember; izmai keményültek és csomósodtak, leginkább vállban; amúgy józan gondolkodású, eszes; lelki problémáktól mentes életet élt.

Leendő dédanyám egy osztrák nevelőintézetben tanult, hazaérkezésekor már nemigen tudott magyarul, a későbbiekben pedig elfelejtett németül is. Ez persze nem jelenti azt,

hogy teljes némaságban töltötték napjaikat. Dédapám felépítette a házukat — leginkább anyósától kapott segítséget, kiről a hagyomány úgy tartja, hogy őt magát is egy gavallér támogatta; — bizonyosan tudja, hogy osztrák és jószívű volt; — s tapasztalja, hogy a ház kiállja az idők próbáját.

Az első világháború alatt dédapám vasutasként egy galíciai hadtápontra került, ahonnan kéthetente halálpontosan küldte haza az ennivalóval teli zsákot.

Hazatérte után is csendes életet él; ha szombatonként vesz egy üveg bort, dédanyámmal estelig ketten eliszogatnak, s ő huszármótákat énekel a — kor szokása szerint — sötétkék falú szobában, a tükörplafon alatt. Alkonyattájt sétálni indul a nagyapámmal, a séta végén az esernyő fogantyúja kisiklik a markából, az előszobafal egy már a padlóval, és felgömbölyödik, miként a fényképpapír; *milyen egyszerű az út az ágyig!* — nem kergették, de mint hosszú futás után a teste — soha máskor — csodásan laza. Dédanyám is az ágyban, elalvás előtt még nézelődik egy kicsit, fölötte egyre magasabban a tükörplafon, szemében a kéket lezáró arasznyi széles téglapiros sáv.

Ahogy az első festés a vakolatba ivódik be, s a későbbi festékrétegeket — melyek sem jobbak, sem rosszabbak — húszévente lekaparják: de az első festés megmarad; úgy azt hiszem, hogy a vasút eszméje — neveztük így: az új mítosz — a dédapám életén keresztül érinthette meg az én életemet, holott a későbbi életek sem jobbak, sem rosszabbak az övéinél nem voltak.

LÁZÁLOM (Ne feledjük, hogy itt már nem a dédapáról esik szó, csak mintegy.)

Amikor végleg elolvad a hó, és felszáradnak a tócsák is, és nemkülönben hazatértem; ki-megyek az állomás mellé és leülök majd a talpfák szélére. Az ujjaimat lazán a sínekre eresztetem — lenne, aki azt mondaná, hogy kitapintja a világ *érvelését*. Azokban a pillanatokban ismerem majd a Monarchia összes állomását, és — délidő lesz éppen — érzem az ebédek ízét a Lajtán is túl. Aztán a közelben is szétnézek, látom a fák között a kastélyt, a falon botokként kopogó ágakat, s a szemem megállapodik az ablakokon. Közben az ablakok megszépülnek... Az üvegtáblák hiába csillognak a fényben, ha beszélni elfeledtek.

FORGALMI KITÉRŐ

A sebesség, a féloldalasan elsuhanó világ, a fekete bőrtámlás vonatülés elzsongította érzékeimet.

A vasúti kocsik hosszú ideig úgy követték egymást, mint a csapáson maradó állatsorda engedelmes tagjai. Am a szerelvény hirtelen csikorogva fékezni kezdett, ami aztán kijózanító lett; de az ülések elcsúsztak, a rugók játékba kezdtek, és amikor úgy éreztem, hogy meg kell mozdulnia alattam valaminek, és élő alakot kell kapnia — talán a régi alakját —, abban a pillanatban belül minden eclsendesült, s az ablakon át az álló vonatba tódult a mező ezerféle hangja.

Később az ablakok alatt végigsietett a kalauz, néhány mondatot ismételtgetett: „*Elromlott a mozdony, egy félóra is beletelhet, amíg kicserélik. Fél óra kényszerpihenő...*”

A délután sokunkkal játszott különféle játékokat, így az anarchia bizsergető kíváncsiságának engedtünk, és lekapaszkodtunk a sínek mellé. Egy öregúr máris uzsonnára biztatta ifúsága megkopott hölgyeit, s hogy az évtizedek távolából egykori önmagára rátalált: felvillanyozódott, és mindez beszámíthatatlanná tette. A fülünkbe hajdani diáktrefákat és klasszikus idézeteket sziszegett; figyelmemet azonban egy óramű pontosságával megszerkesztett jelenet kötötte le.

A harmadik percben középkorú családapák takarókötegeket, összehajtható székeket és asztalkákat adogattak le a vonatból, majd amikor egy közeli facsoport árnyékában

megtalálták a *legjobb helyet*, dolguk végeztével nem tudtak már mit kezdeni magukkal; de behúzták a pocakjukat, farzsebükből előkapott fésűikkel hajzatukat elrendezték, szemük összevillant, és ellenállhatatlan hegyesorru cipóikben legyeskedni kezdtek egymás feleségei körül. Hiába, az asszonyok nem figyeltek rájuk, erőteljes lobbantásokkal éppen terítőket borítottak a csupasz felületekre, majd férjeikénél nem kisebb öntudattal szétnéztek. (Gondolataik valószínűleg Charlotte Corday körül kalandoztak.)

Hamarosan falatozás melletti zsvaj és zsvaj melletti falatozás hangjai töltötték be a tisztást, az eszközfonetikusok legnagyobb csodálatára a levegőben itt-ott csonka szótágok röpködtek. A tizedik percben kézi hajtányon fagyaltos érkezett, megrohanták; s miután az első néhány adagot remegő kézzel és ziháló tüdővel kiosztotta, nem kis büszkeséggel mondta: *Így még nem siettem sohasem, hogy odaérjek valahova is.*"

Habzsoló körben mindenki. Falatot falatra tömtek, majd amikor végtelenen egymásra halmozódtak a gyilkos adagok, hosszú kortyokkal öblítettek. Voltak, akik körbejárták az asztalokat, s gátlásaikat levetkezve nem kérték magukat. (Ők a társaságok központi alakjai, de vegyük észre a majd később megszépülő lányokat és az egyedülálló hölgyeket, kik szintúgy szépen pusztítanak, s amikor az ember diszponálódik egy „*Ennek nem lehet ellenállni!*” felkiáltásra, ők „*Akkor egyél!*” viszontkiáltással válaszolnak.) Voltak, akik csak üldögéltek, de kéretni ők sem kérték magukat — jól titokban tartották, hogy meg sem tudnának már mozdulni.

A cserjék tövében az egészen apró gyerekek feküdtek; hamar elteltek, és bamba képpel nyalogatták kézfejükéről a tortakrémet, vagy csodálkozva figyelték, hogy feltartott karjukon — sokszínű és érdekes mintázatok kusza szövevényében — miként folyik le a megolvadott fagyalt. A bokrok magasságába nőtt lánykák és fiúcskák — micsoda mozgalmasság! — rátalálva identitásukra, kergetőztek.

A lányokban, amikor a fiúkkal kikezdtek, még a fiúhoz hasonulni akaró dac munkált; menekülésükben a szoknyájuk összegyűrődött, karjuk alatt a baba megcsúnyult; elestek, bokrok tépték meg őket. A fiúk pedig vérszemet kaptak és üldözők lettek, a szülők felcsattanó kiáltásaira előbb nem hallgattak, majd összeszólalkoztak velük, mikor már csak csöndességre próbálták inteni őket.

A kamaszlányok és -fiúk aránylag csekély számban képviseltették magukat, de tudnunk kell, hogy a lányok érdeklődése e korban fordul a nyitott fedelű sportkocsik vezetői felé, ami a vasúttal szemben tanúsított szimpátia ideig-óráig tartó megingásával jár együtt. Tehát a magányukban unatkozó hölgyek öcseiket pofozták, mert nehezen viselték el megjegyzéseiket, vagy azt, hogy az ölükbe borították a sülttestálat. A fiúk pedig az italokra vetették magukat, elvonultak egy bokor tövébe — e gesztussal megelőlegeztek valamit —, és a lányok ingerültsége némiképp passzivitásukból fakadt.

A családanyák és -apák — mint a gyümölcsfák — megtámasztva szemlélődtek, az anyák hamar feloldódtak és egymás gyerekeit kezdték dicsérni, immáron ők vetettek pillantásokat *a más férjére*.

Végül meg kell említenünk az idősebb hölgyeket és urakat, kik az édes likörök kortyolgatása mellett a süteményekből csupán ímmel-ámmal csipegettek, s így hamarosan végeérhetetlen és fullasztó vihorászásba kezdtek. Ez a többieket elijesztette a vagánykodástól, óvatoskodva csak szódavizet szüröcsölgettek — a hangulat alábbszállt. Hamarosan elhangzottak az első rossz élcek.

Már éppen elharapódzott a veszekedés, az idősebb korosztályon belül két pártra szakadtan és másokat is bevonva, mikor az öregúr — ki e délután értelmi szerzőjének is tekinthető — szólásra emelkedett.*

— Barátaim! Az idő közismert tulajdonsága, hogy rövid. A kalauz úr is csak félórányi várakozást ígért, s no lám, már majdnem két órája szakasztjuk le a nap minden

* Talán jót tenne az öregúr alakját árnyalando, ha beszéde előtt a bodzabokrok között elszívna az ópiumos cigarettát. Ám legyen.

gyümölcsét. Amikor leszálltunk, sejtettük, hogy nem félóra jövünk, és meg is lett az eredménye: a természet, ha a dolgok irányába haladunk, mindenre biztosít elég időt!

Ekkor az öregúr arcszíne megváltozott, kézremegése abbamaradt, és így folytatta:

— . . . nehogy megfélemedezzünk a sínekről! Lássuk be, hogy a sínek a kétdimenziós világ hírmondó maradácai. Hírnökök, legyenek üdvözölve! Ismerjük őket, mindet, pedig a sínek csak egyvalamiben közösek, abban, hogy egy sín önmagán belül mindig ugyanolyan — ez az összes, bárhonnan nézve. És hogy meddig sín a sín? — ez már más gondolat. Nem tudjuk megmondani, ugye? Megmondom, miért: mert túlnőttek rajtunk. Mi teremtettük őket, de a viszonyunk örökre megromlott. Most már önálló életet élnek, aztán lassan megrohadnak — de becsületükre! — ránk nem veszélyesek!

Itt az öregúr rövidke hatásszünetet tartott, ám a hatás még váratott magára. . . . értetlenség ült ki az arcokra, valaki csúnyán felvihogott. Az öregúr magát kevéssé zavartatva így zárta le mondandóját.

— Barátaim! Lassan megérkezik a cseremozdony, s mi messzire utazunk tovább. Soha ne feledjük ezt a délutánt; én semmit sem tudok már, de még mindenre emlékszem.

Az utolsó mondatra lelkes felkiáltások hagyták el az ajkakat, mi több: kiabálás! Poharak repültek keresztül a tisztáson, valaki lerántott egy abroszt; nos, teljesen helyreállt a rend.

HLAVNY STAN

A löszerszállító vonat tengelyénél szikrázik a robbanószerkezet gyújtózsínórja. (A feladat nagyságához mérten a „*bomba kanóca*” kifejezés méltatlan lenne.) A *Belgrádi fiúk*, akik odacsempeztek, a töltés oldalában feszülten figyelnek; a siker számunkra nem kétséges.

A késői partizánfilmekben itt megengedhető némi lazítás: az egyik fiú — aki egy internátusból ugrott meg — gyorsan keresztet vet (pozitív, kedves hősként állítandó elénk, kamaszos vonásokkal); egy másik befogja a fülét („*de édes*” — lehelik a lányok, „*most majd ölnék*” — mondom én); a harmadik arcán erős félelem tükröződik. Ha hármat engedünk, kell még legalább kettő, aki a tudatos magatartást vállalja, és legfeljebb ez látszik rajta. Az akarat edződik, a jellem fejlődik, a vonat néhány másodperc múlva felrobban. Egy pályáor még észreveszi a kerekek közül villogó fényt, aztán újból a fiúk, pár száz méterre a detonációtól. A világ egyértelmű. Hazafelé vajon mi jár az eszükben? — hiszen ők is éppúgy mennek haza, mint mi a moziból. Kell, hogy valami eszükbe jusson. A vonatrobbantás, mint a másodlagos szocializáció eszköze.

Két országgal északabbra, Besztercebánya környékén még ma is megkapó hegyi állomásokat találhatunk: két vágánynak kihalított hely a sziklafalban. A helybeliek még ma sem merészkednek az állomás feletti domboldalba, de a tragédia időről időre megismétlődik a szülői és iskolai tiltást semmibe vevő gyerekekkel.

Hajdanában onnan támadtak és arra menekültek a partizánok. Egy kiháló korosztály képviselői a felnövekvő unokáknak mondják el az egykori dolgokat; a halál közeledtével felpattannak az emlékezetet szorító pántok, a félelmes múlt egyre csábítóbb lesz.

A szülők nemzedéke soha nem mert vonaton utazni, busz arrafelé ritkán jár; bár többeknek van autójuk, a közösség mégis beszűkült életet él. Néhány éve közeli vonatszerencsétlenség híre rázza meg mindannyiukat.

Tavaly egy felmérés keretében fiatal pszichológusok kisiskolásokkal rajzoltattak. Kiderült, hogy a gyerekek a második világháborút az *istenek harcaként* képzelik el, de időben nagyon is közel érzik magukhoz azt a kort, közelebb, mint szüleik. Az általuk kedvelt szabadterei *harcos* játékokban a történések le nem zártságát, tabuk jelenlétét vehetjük észre.

Van közöttük teljes jogú vezető, de a vezéregyéniség gyakorta hangoztatja, hogy másnak a nevében cselekszik, s ha önállóan kell döntenie, habozik, mert nem tudja, hogy

Őneki miként tetszene a megoldás. Egy-egy alkalmi gyerekcsoportosulás azt hiszi, hogy a főhadiszállásról irányítják őket, *valakik, Ővele külön* — ami egy ágszerű struktúrát elképzelve nem is volna meglepő. Ennek a fának azonban csak egy ága van, egyik végén a parancsnokság, másik végén pedig ők. A többi alegység *talán elpusztult a harcokban*. Egyébiránt a gyerekek az idegenekkel nem bizalmatlanok, mert úgy gondolják, hogy az idegenek nem részesei a történéseknek, és nem is válhatnak azokká. Másrészt meg vannak győződve, hogy az idegenek a főhadiszállás hírhozói sem lehetnek, hogy miért, nem árulják el; *csak és mert nem* kifejezésekkel válaszolnak, olybá tűnik azonban, mint ha az okát mégis csak ismernék.

ÁTMENETI KABÁT

A nő egész éjjel *fenn* és a társaság különös tagja volt — van állandó barátja és jól bírja az italt —; aztán másnap délelőtt *vidékre* utazik, a szájában mézescukrot szopogat, hogy üde legyen a lehelete; a vonaton egy régi fiúosztálytársával találkozik, még az elemiből. „*Mondd, te minnek számítasz most?*” — kérdezi a fiút, aztán talányosan félrenéz és azt gondolja: „*Mulya gyerek, de otthon fánkot kap reggelire is.*”

A nő felkel az ülésről — nagyon jól tud felkelni —, kilépnek a folyosóra, a fiú behúzza maguk mögött az ajtót, ő dőlni kezd hátrafelé, először a fenéke csak egy ponton érintkezik a fülke üvegével, majd a szétgyűrűző tapadás növekvő sugarú körben — mint egy hullámcsomag — hosszan szuperponál.

VESZPRÉM

„*Óh, hogy mi lett a kisvasút, meg a Vidámpark helyén, azt kérdezi, óh... Én azt a gyerek előtt ki sem merem mondani.*” A kisfiú rámered a keresztapjára és azt súgja: „*Börtön?*” Közben a pénztáros hölgy köpenyével redőzi el homlokát.

FŰ-IDŐ

Agyerekkor látszólag félreeső tóóból, kétoldalt nádas, a víz szabad nekifutása és elterülése a fővenyen, miként a tenger* ; a fővény lanyhán emelkedik. Néhányan a vízben derékig, a parton gyékényszatyor és csavaros üvegben bronzolaj, homokszemek a kupak és az üveg között; a napolaj a táskába szívárog és fogvatartóan átítatja az emlékeket is.

Utóbb jobban megnéztem ezt a *képet*. Csodálkozom, mert a fenyőfa valamiképpen elefejtődött; sudár, egyedülálló erdeifenyő. Alatta a föld poros, tülevélszőnyeg, nádtörök, folyton odébrakott kövek; egy áthúzódó, bár szintben illeszkedő betonsáv, az egykori part vonala. Lényeges hely.

A korai évek itt találkoznak egymással, lábukat lógatják, sziesztáznak. A régebbiek idegenkedve méregetnek, az újabbak még szinte birtokolnak. Nem rossz velük.

Még egy villanás, hazafelé, de akkor már csend van, csend egy időre. Ez jó.

* Ez a hasonlítás korabeli, így tehát eredeti is, ennél fogva inkább történeti értéke van, mint esztétikai — ahogy a régi magyar irodalomnak. De mégis! Az egészben az a legfontosabb, hogy legyen szabad nekifutás és szabad elterülés, a fővenyen is, miként a tenger... Ez a miként még azt is elfogadtatja, hogy máshol bazaltból van gát, sőt: betonból, olajfesték csfokkal, miként egy tankcsapda. Ez viszont már egy másik miként.

SEBESVONAT

Ismerjük a házakat, amelyeket az állomásokhoz közel húznak fel. Gyanúsak ezek a házak... Inkább csak kívülről ismerjük őket jól: faluk szürke, mögötte zárt világ, megközelíthetetlen; többet aztán nem tudunk előhívni róluk.

Magunk előtt látjuk a vasutasgyerekeket: játszanak a vizes fal tövében, mintha titkos megállapodást kötöttek volna; sohasem a ház olyankor napfényes oldalán — ahonnan az állomásépület látható —, ők ezen az oldalon vannak — várják haza az apjukat. Itt nem valamiféle emlékező-háborús leírásról van szó, ezért az apjuk jönni fog, mégpedig fél hét után néhány perccel villamossal, merthogy *külsőzik* a teherpályaudvaron.

Amikor üdvözlik egymás, semmi érzékenység, inkább cinkos egyetértés, a villamosot illetően pedig lesajnálás; egy száműzött uralkodó hű szolgájával együtt nézi a külhön hibáit, de nem szólhatnak, mert *rá vannak szorulva*; ez a lesajnálás a villamosé. *Mert ugye: váltó van, sín eredendően, néha menetrend is akad, kéremszépen*, de a villamos, *az a végeérhetetlen egymásutániság!* — mintha mindig ugyanaz lenne. Néha valaki leugrik a vezetőfülkéből, homokot hint a sínre, és az *üzem* halad tovább. Mennyire más ez a vasúton: ha tél van, akkor kész, vége! Megállás, nem pedig ilyen nevetséges porhintés. Ez a villamos-dolog: gyanús. Van benne valami csúnya deklasszálódás: villamos alá esni tragikomikus, vicctéma, idővesztés. Vonat alatt végezni: igazi szenvedély, elhatározás kérdése. Ám ez még odébb van. Most még csak a fiúk apja jön haza.

Belépnek a kapun, a lépcsőházba már betéved egy-egy erősebb fénysugár, de ők ki nem néznének az ablakon; egy vasutas nem magyarázza a fiának, hogy miként és hogyan. Ez komoly dolog, nem magyarázni való. Van neki egy mélységes mély hovatarozása, oda, legbelülre.

Aztán végeznek a vacsorával, kitörlik a tányérok egy-egy kenyérdarabbal — ezek nehéz pillanatok, mert el kell dönteni, hogy miként legyen aznap, azután... A fiúk felkelnek az asztaltól és legtöbbször ilyesmiket mondanak, hogy *„átnézek még egy kicsit a Csanakiékhoz!”* Az anyák válasza: *„Nem volt elég egész nap?”* — pedig titkon ők is érzik, hogy hát igen: *nem — „De fél kilencre üthön légy!”*

Ez már csak levezető látogatás a Csanakiéknál, mert náluk is korán végződik a nap, aztán kizárólag belül történhet még valami, de az is később lesz fontos, évek múltán.

Némi gőz jön a konyhából, mert ezeknek a lakásoknak nincsen fürdőszobája, meg szappanhab; ezért is van, hogy az emberek este nem járnak át egymáshoz, erre ott a másnap délelőtt, ami jótékony szabadságot jelképez, de valójában senki nem nyer vele semmit. Ha véletlenül mégis átnéz valaki, a fiúk szégyenlősen takarnák magukat, mert mégis idegen, mégis meg-lepés. *„Jó, a Csanaki a barátom, de az apját, azt nem szeretem.”* *„Kisfiam, nem mondhatsz ilyet.”* *„Nem szeretem, és kész.”* Nagy hangon: *„Én már akkor ismertelek téged, amikor hatszor belefértél a lavórba, hadd nézzem, tiszta-e a térd, mert a Jóskáé tegnap olyan koszos volt, hogy majdnem elájult az anyja.”* *„Ha a Csanaki is, akkor jó...”* Enged a feszültség, törülközés, pizsama.

A térd tiszta, a Jóskáé is valószínűleg tiszta, az ágynemű hűvös, a kőszénfüst kicsit megül a szobában *„az expresszt, az expresszt még megvárom”*, de ez az álmokat már nem zavarja.

A FREUD-PÁLYAUDVAR MOZDONYAI körül délután megpezsdl az élet, az addig *ágyékban* heverésző, vagy a kerekeknél gubbasztó vasutasok fölfűtik a gépeket; estére eléri a kívánt üzemi hőfokot. A forgalmisták, mintha állatokat terelnének, fojtottan kiáltoznak: *„No future!”* Aztán felkapaszkodnak, és szerezni indulnak az éjszakába.

* Walt Whitman már 1876-ban ráérezett a vasút erőteljes maszkulin jellegére.

AMI A VÁROSBAN MARADT

Néhány perc a katedrális párkányain feledteti a lépcsómászás keservét, a légszomjat enyhíti a magasban egyenletesen süvítő szél. Lent éppenhogy szellő — számunkra már mindig ilyen marad. A szél nagyon fontos, mert ő csiszolta szinte keményebbre, de simábbra bizonyosan a márványlapokat. Itt fenn a szobrok hatalmasak, elnyerik arányaikat. Ez belső tartásra kötelez bennünket is: a mélybe illúzió nélkül, célirányosan vetjük magunkat; karunk a combhoz szorítva vagy a mellkas fölött összefonva. Ki így, ki úgy. Szavainkat odahagytuk a madaraknak, hiszen ők megmaradnak az isteneknek — ha egyszer erre vetőd-
nének — eleségül.

FECSCKE CSABA

A porszem éneke

*Utazás, kaland? Túl sok a tragédia;
bárhogy is nézzük, az élményekért
nagy árat kell fizetni, nagyon nagy árat
Megfizetjük. Adósok még sosem maradtunk
Az elme, mint ablak üveglappjai közé
szorult légy, tehetetlen —
Nyomozás? Tettenérni önmagunkban azt a lényt,
aki minden kétséget kizáróan azonos velünk?
Aki, ösztönösen bár, mindig arra törekszik,
hogy elpusztítsa ama másikat?
S hogy vagy sem ujjnyomot, eltünteti
vagy nem a vért: a bűnjel éppúgy
lehet ereklýe, mint szégyenletes stigma
Ki döntheti el ezt helyettünk? Kitől
szabadulunk meg lényünk fölöslegesnek vélt
foszlányaival? Ki pusztul el bennünk
övele, a talán egyetlennel, van-e határ
élete, halála között? Mondhatjuk-e:
itt ér véget az este, s itt kezdődik az éj?*